

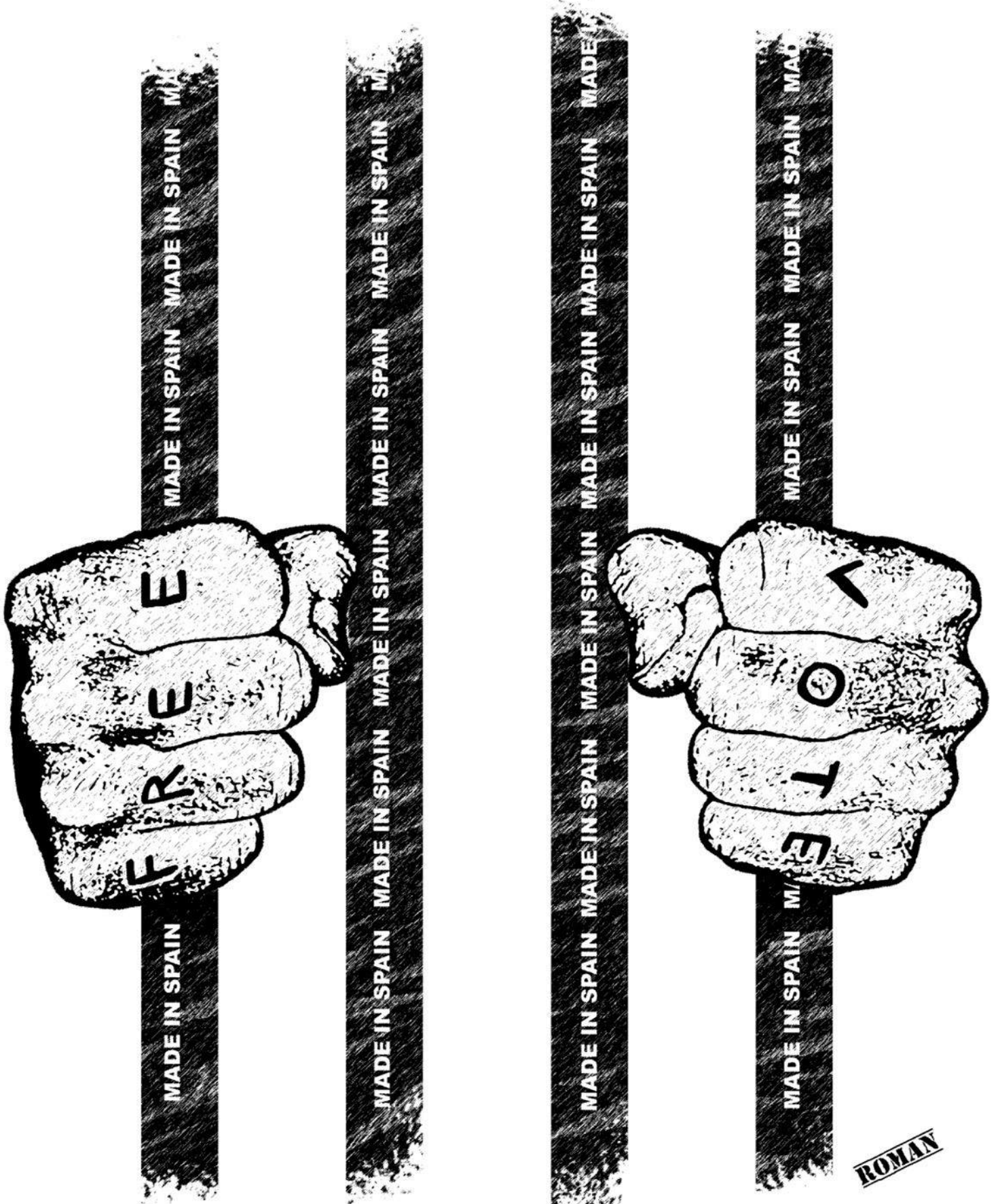
SELFULLY

de l'Albera Marítima

Abril de 2018

Portbou – any XXI – número 87

ROMAN

MINOTALLA

Carles Roman

FABI I FEDÓ · CIUTADANS D'EMPÚRIES.

ENTREGA 3

CONTINUARÀ...

EDITORIAL

UNA REPÚBLICA ON LA GENT PUGUI ENRAONAR

Des del Consell de Redacció del *Full* considerem que els esdeveniments polítics i socials de Catalunya dels darrers mesos formaran part dels més importants episodis de la història de Catalunya i, que a més, també hauran de ser profundament estudiats en relació amb la influència que va tenir Catalunya en els canvis històrics arreu d'Europa. Ara el que caldria és fer una gran reflexió col·lectiva. Hem de pensar que ja han passat més de sis mesos d'ençà de la data històrica del 1-0, el dia del referèndum d'autodeterminació en què el poble de Portbou, i per extensió tot el poble de Catalunya van mantenir una actitud pacífica i democràtica de dignitat política exemplar.

En aquests moments podria semblar que amb l'aplicació del malèvol article 155 de la Constitució Espanyola estem molt malament i, sobretot, estem molt més lluny de poder implementar una república catalana, exquisidament democràtica on, entre moltes altres qüestions, la gent pugui enraonar. Ara bé, en aquest present granític, en aquesta moguda primavera catalana, ens cal -per damunt de tot- enfortir-nos molt més i enfortir la cohesió social del país. D'altra banda, malgrat la situació d'asfíxia econòmica, política i social, caldria analitzar alguns fets remarcables que, ni que sigui a mitjà i

llarg termini, tenien un efecte positiu per a Catalunya. Ara i aquí, la no extradició per part de la justícia alemanya del President Puigdemont al Regne d'Espanya, és una autèntica alenada d'aire fresc per tots els qui volem un futur per a Catalunya que es basi en la convivència pacífica i la radicalitat democràtica; a més a més, cal remarcar que 55 diputats belgues van demanar per carta al President del govern d'Espanya, la retirada de càrrecs acusatoris a tots els presos polítics catalans. El diari francès, de gran prestigi internacional, *Le Monde*, va publicar un manifest d'intel·lectuals

francesos i italians per l'alliberament dels presos polítics catalans. A més, el Gran Ducat de Luxemburg i el diari *France-Soir* van criticar durament que a Espanya l'extrema dreta dirigeixi l'acusació dels presos polítics catalans; al mateix temps el rotatiu alemany *Die Zeit*, va dir que a l'Estat espanyol no hi ha separació de poders i que això és vergonyós per a tota Europa. Pel que fa al "front escocès" és significatiu que la defensa de Clara Ponsati recaptés 200.000 lliures en només dos dies i que també quedés en llibertat. En el "front belga" els tres exconsellers exiliats a la capital europea van quedar en llibertat sense cap mena de fiança. Sembla que la justícia alemanya, escocesa i belga mantenen criteris jurídics molt diferents als de la justícia de l'Estat espanyol. Amb tots aquests petits relats es confirma, es constata, que la qüestió catalana ja ha esdevingut plenament un dilema europeu -alguns eminents juristes argumenten que d'ençà del mateix 1714 sempre ha estat una qüestió europea.

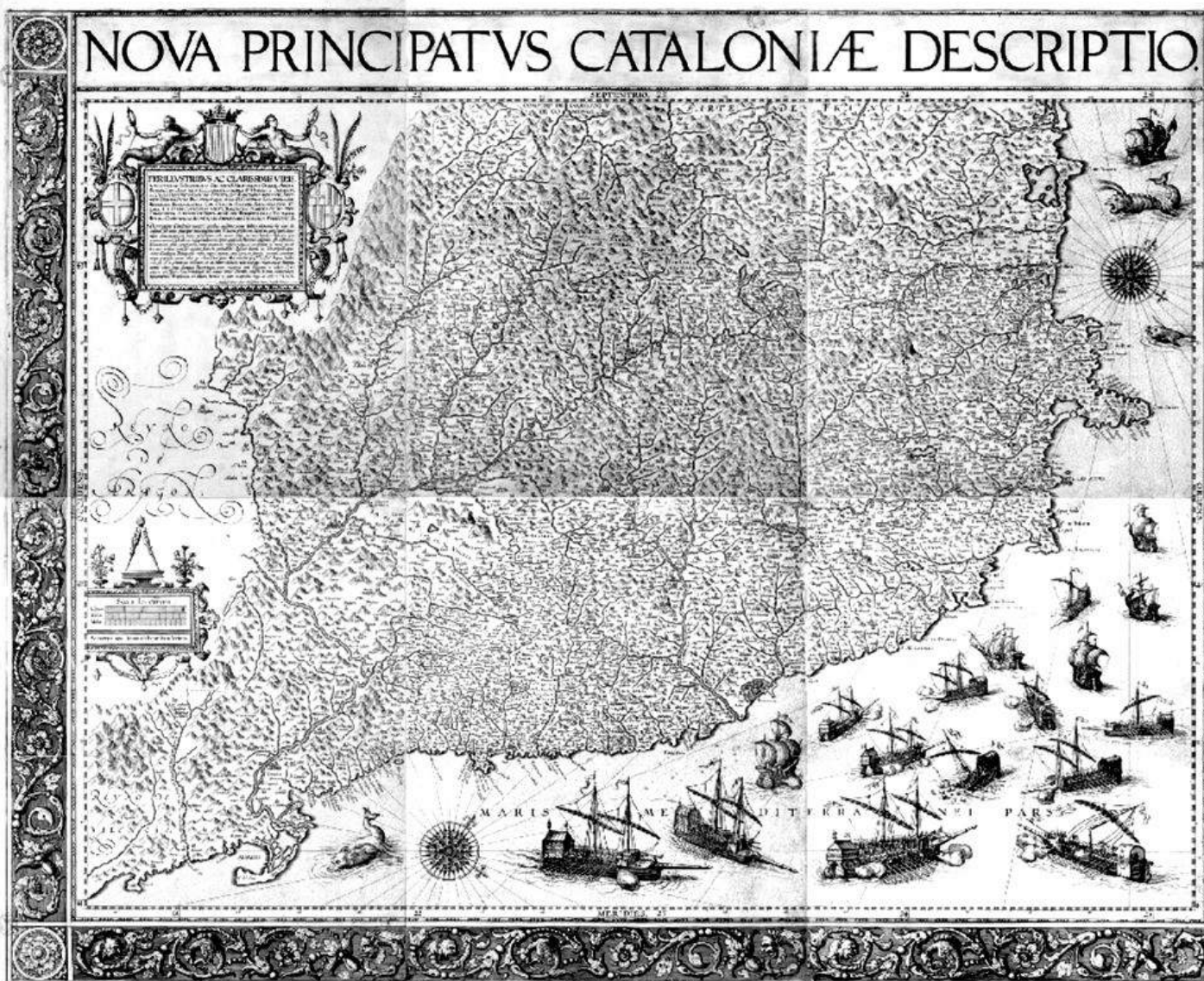
De fet la internacionalització del fet nacional/diferencial català ha aconseguit fer un pas de gegant. Per aquesta raó ara ens cal molta intel·ligència col·lectiva, ferma, mobilització ordenada i acció polí-

tica agosarada. I tot això, sempre d'una forma, d'una manera exquisidament cívica, pacífica i democràtica. Ara ens cal, més que mai, un govern a la Generalitat que governi i recuperi les mesures socials que van ser arrabassades pel centralisme inquisitorial espanyol.

Ara si volem avançar cap a una implementació de la República Catalana, on la gent pugui enraonar de debò, ens cal molta intel·ligència política col·lectiva.

Si volem avançar cap a una sobirania plena, dintre de la interdependència europea ens cal donar suport, de totes totes, a la majoria parlamentària independentista del Parlament de Catalunya i exigir que es posin d'acord al més aviat possible. Ara, fins hi tot des del cor d'Europa, s'ha comentat que hi podria haver una mediació d'Alemanya i de Brussel·les; si això arriba encara haurem d'enfortir-nos més, haurem d'ampliar la base social de l'independentisme.

La qüestió és avançar de forma inequívocament pacífica i democràtica, amb molta intel·ligència política, per tal de poder implantar una República Catalana que permeti que la gent pugui enraonar i viure amb tota normalitat. ■

CARTES AL FULL

ELS BOMBARDEJOS A PORTBOU

En primer lloc, i com sempre, vull donar el condol a les famílies que han perdut algun ésser estimat.

Avui m'he decidit a escriure sobre la Guerra Civil.

Recordo quan a Portbou encara no hi havia trinxeres i era castigat pels bombardejos dia i nit. El motiu era impedir l'entrada per ferrocarril del material bèl·lic, provinent de Rússia, que passava per la nostra estació. M'ha vingut aquest tema al cap, ja que la meua filla el passat mes de febrer em va portar un escrit del diari que deia "Hoy 15 de febrero hace 80 años del primer bombardeo de Portbou". Al subtítol constava que "eran siete aviones y murieron 20 personas entre ellas un niño de 11 años".

Jo recordo aquell dia amb horror, però no recordava cap mort i menys un nen de gairebé la meua edat. Recordo l'ensurt, el gran soroll i tots espantats sense saber que fer, fins que el mestre ens va dir "vinga, tots cap al túnel de Cervera". El motiu d'anar al túnel era que els col·legis eren aquells edificis fets durant la república, tan esplèndids, que feia poc que s'havien inaugurat i estrenat situats al Barri Sec.

Totes i tots vam baixar les escales corrent i com que no podíem passar per la porta principal, ja que estava atapeïda de mainada que havia caigut, sortírem per les finestres; després ens amagarem al túnel fins que els pares ens varen venir a buscar.

A tot això he de dir, com ja he explicat, que no recordo tants morts i molt menys el nen d'11 anys. És clar que d'això ja fa molt de temps i no me'n recordava bé. Vaig voler aclarir-ho i vaig pensar amb en Paco Sàcera que era més gran que jo. Ell m'ho va aclarir: no eren

set avions sinó quatre i no hi va haver cap mort.

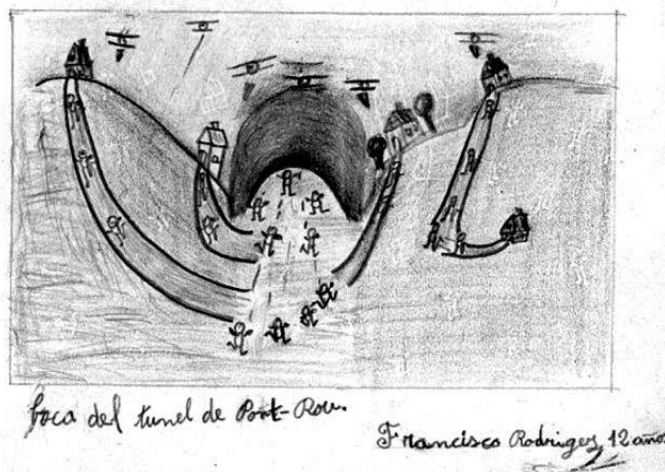
Per tant la notícia no era certa del tot. De totes maneres vull donar les gràcies a qui la va escriure per informar del bombardeig.

També vull dir que a Portbou hi ha un matrimoni, sobretot el marit, que va anotar el dia i l'hora de tots els bombardejos.

En definitiva, un horror per a tots els qui ho vàrem viure i encara ho recordem. No va ser gens agradable.

Gràcies a tots. Visca Portbou.

■ **Nati Peral. Figueres**

El dibuix del nen Francisco Rodríguez de 12 anys, on gràficament ens explica l'escena del bombardeig.

L' INJUST EUFEMISME DELS POLÍTIQS PRESOS

En aquests moments cal dir les coses pel seu nom. Els presos polítics i exiliats (tot i que l'unionisme polític i mediàtic continua fent servir l'expressió maldestre de "polítics presos") són presos de guerra, és a dir, ostatges d'un imperi antidemocràtic; la qual cosa ha provocat que tot estigui bloquejat. El més greu de tot és que aquest procés d'impunitat destructiva contra el poble de Catalunya es pugui realitzar amb el "vistiplau" d'una UE i, sobretot, d'una Comissió Europea que, més que

mai, representa una "falsa Europa unida" dels mercaders i d'una imperis jacobins, molt decadents, que no tenen cap mena d'escrúpols -i es passen la democràcia en majúscules per "l'arc de triomf"- (tal com ja van portar a terme l'any 1936), per tal de permetre al govern i al partit més corrupte d'Europa de seguir anihilant els drets democràtics, civils i lingüístics del poble de Catalunya.

■ **Josep M Loste i Romero. Portbou**

OPINIÓ

К ALÀIXNIKOV I ALTRES HEROIS

Lluís Colomeda

Des de fa segles els monuments s'enderroquen i s'aixequen amb els canvis de règim polític. Rússia no és cap excepció i, després de la revolució del 1917, els bolxevics van desmantellar la major part de les estàtues del vell règim. “Estàtues dels tsars i els seus servents [...] sense interès històric o artístic”, segons un decret del govern soviètic del 1918, havien de ser desmantellades, com va passar amb les del tsar Alexandre III o el general Mikhaïl Skóbelev a Moscou, mentre que altres van ser conservades, com les dels tsars Pere I o Alexandre III a Sant Petersburg.

Íóssif Stalin, segons una enquesta recent, és el principal personatge de Rússia. El segon lloc és compartit per Aleksandr Puixkin (el més gran poeta rus) i Vladímir Putin (actual president). Apareixen també a la llista personalitats com el revolucionari Lenin, els astronautes Yuri Gagarin i Valentina Iuri Tereixkova, els escriptors Lev Tolstoi i Fiódor Dostoievski, el mariscal Gueorgi Zhukov (estratega a la Segona Guerra Mundial), el músic Piotr Txaikovski, el tsar Ivan el Terrible, Richard Sorge (el millor espia de la història)... I l'inventor del kalàixnikov, el fusell d'assalt més cèlebre i venut del món, entre molts d'altres.

Els herois sempre són presents a Rússia. L'any passat (2016) es va aixecar una estàtua equestre al tsar Ivan el Terrible a la ciutat d'Oriol (sud-est de Rússia) i una altra enorme davant el Kremlin de Moscou a Vladímir el Gran (Gran Príncep de la Rus de Kíev i fundador espiritual de Rússia). També en honor a Ivan el Terrible s'erigí un monument a la capital rusa. Enguany (2017) el personatge a qui s'ha dedicat una estàtua al centre de Moscou ha estat el dissenyador d'armes Mikhaïl Kalàixnikov traspassat el 2013 amb 94 años.

Talment com va passar amb l'enorme escultura de Vladímir el Gran, la inauguració del monument a Kalàixnikov ha aixecat polseguera. S'han escoltat veus crítiques dient que dedicar un monument a l'enginyer Kalàixnikov posant l'èmfasi en l'arma que va crear seria igual que aixecar un monument al físic Ígor Kurchatov (pare de la bomba atòmica soviètica) amanyant una bomba nuclear.

El dictador i genocida soviètic Íóssif Stalin ha recuperat popularitat 62 anys després de mort. El govern de Putin el reivindica per haver convertit el país en superpotència. El Partit Comunista va inaugurat el 2017 dos monuments dedicats a Stalin amb una estatua a Moscou i un bust daurat davant els locals del partit a la ciutat de Penza (centre-sud de Rússia). Stalin divideix profundament la societat russa, però lidera els sondejos sobre els seus herois.

És sobradament conegut el mausoleu de Lenin a Moscou. Sant Petersburg, ciutat de monuments, en conserva 48 dedicats a Lenin; des del 1991, quan Leningrad va passar a ser Sant Petersburg, molts altres monuments de Lenin van ser retirats. A tot el món són 332 les esta-

L'autor d'aquest escrit el 2012 a la plaça Lenin de Sant Petersburg; al fons, l'estació ferroviària Finlandsky. Aquest monument fou danyat el 2009 i posteriorment restaurat. (Foto: NK).

tues dedicades al revolucionari. Destaquen per la seva singularitat les existents al Museu Submarí de Tarhankut (Crimea), l'Antàrtida, Seattle (EUA), Caviago (Itàlia), Islington (Anglaterra) i Bilbao.

La figura de metall de Mikhaïl Kalàixnikov sobre un pedestal de marbre mostra a les seves mans el famós fusell d'assalt AK-47, protagonista en infinitat de guerres des que fou concebut acabada la Segona Guerra Mundial. L'escultor, inicialment, no va incloure el fusell, però després va pensar que no es podria reconèixer l'inventor sense l'arma. La composició conté una petita escultura de metall de Sant Jordi (patró de Moscou), la inscripció AK-47 i un globus terraquí que representa la popularitat de l'arma. Una frase del propi Kalàixnikov, sergent durant la Segona Guerra Mundial, completa el conjunt: "Vaig crear l'arma per defensar la meva pàtria".

El disseny i la fiabilitat d'aquest fusell, creat el 1947 i inspirat en l'alemany StG-44, fa que sigui, amb els seus derivats, utilitzat en uns 55 països i que uns 200 milions d'unitats hagin equipat exèrcits, guerrilles i bandits d'arreu. A la guerra del Vietnam va començar la seva rivalitat amb l'M-16 americana. Els AK-47 es reparaven

amb peces d'avions abatuts i molts soldats americans els van preferir als M-16 perquè eren més fiables. "És molt més efectiu, recordava el seu inventor, que l'M-16". És una eina de mort que simbolitza el Mal amb majúscules, un arma indestructible i operativa en les situacions més extremes.

S'ha convertit en un símbol del nostre temps fins aparèixer en monedes (URSS) i banderes (Moçambic), s'han fet versions xapades en or per a dictadors i narcotraficants i s'han reconvertit en guitarres per simbolitzar la pau. "Des de la fi de la Guerra Freda, el kalàixnikov s'ha convertit en la més important exportació de Rússia, davant del vodka, el caviar i els novel·listes suïcides", diu l'actor Nicolas Cage a "El senyor de la guerra".

Kalàixnikov va morir el 2013 als 94 anys a Ijevsk (Udmúrtia/Urals). Vivia, com tant altres, en un modest apartament i ja en edat avançada continuava treballant quatre dies a la setmana a la indústria d'armament on havia treballat en secret durant dècades produint i perfeccionant el seu principal invent. Una societat capitalista l'hauria fet multimilionari, però la seva creació no li va reportar beneficis econòmics perquè l'URSS no permetia patentar cap invent militar. ■

RAFAEL TORROELLA CARDONER

DIPUTAT DE LA MANCOMUNITAT DE CATALUNYA I ALCALDE ESTIMAT DE PORTBOU

Josepa Juanola Pagès

Historiadora de l'art i tècnic mig de l'Arxiu Comarcal de l'Alt Empordà

En el marc del projecte de diccionari biogràfic dels diputats de la Mancomunitat de Catalunya¹ elaborat entre els anys 2015-2016, impulsat per la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana i que va comptar amb el suport i la col·laboració de la Fundació Irla, la Diputació de Girona i la Generalitat de Catalunya, s'engloba aquesta biografia del que fou un dels alcaldes de Portbou, presumiblement, més estimats pels seus coetanis.

El 3 de març de 1858 Rafel Torroella i Cardoner, va néixer a Garriguella dins d'una família benestant. Els seus pares, Joan Torroella i Bonacasa, propietari, i Catalina Cardoner i Palé, van tenir dos fills més: Josep (conegut per tothom com en Pepet Torroella) i Anna. En un moment determinat, del qual se'n desconeix la data exacta, els germans Josep i Rafel van traslladar-se a viure al poble fronterer de Portbou on van destacar dins l'àmbit polític municipal. Anys més tard, amb l'entrada al govern de Maura l'any 1909, els dos germans Torroella van haver d'exiliar-se al municipi de Boltanyà (Osca).

Dels progenitors de Rafel Torroella en podem destacar la seva ideologia i pertinença a la maçoneria i, com a tals, foren enterrats al cementiri civil de Garriguella, on encara avui es poden veure les seves làpides.

Instal·lat a Portbou, es va casar amb Rosa Rodeja i Prats, filla de Pere Rodeja i Maria Prats, naturals de Lladó. Amb ella va tenir quatre fills, tres nenes i un nen: Adela (nascuda el 1884), Aurèlia (nascuda el 1890), Sadí (nascut el 1895) i Anna (nascuda el 1898); Sadí, l'únic fill que el matrimoni va tenir es va suïcidar el 1918 endinsant-se al mar en una petita barca lluny de la costa.

És de les dues filles més grans de qui coneixem i sabem més. Aurèlia es va casar amb l'inspector de duanes Julián Santos Estévez, natural del poble de Saucelle, comarca de la Ribera, província de Salamanca, amb qui va tenir set fills: Àngels, Rafel, Francisca, Antoni, Anna, Julià i Rosa. De la seva descendència destaquen els dos més grans. La seva néta Àngels Santos Torroella va ser una reconeguda pintora, mentre que Rafel Santos Torroella va ser crític d'art i poeta (d'aquesta vesant cal parlar d'un poema que va fer referent al suïcidí del seu oncle Sadí). Àngels Santos Torroella es va casar amb Emili Grau Sala amb qui va tenir un únic fill, Julià; mentre que Rafel Santos Torroella va prendre com a muller Maria Teresa Bermejo.

D'entre les propietats que posseïa la família Torroella Cardoner hi havia diverses finques rústiques als pobles de Cabanelles, Lladó, Colera, Vilajuïga, Garriguella i Portbou; diferents finques urbanes a Garriguella (cases als carrers Trobador, 1, carrer Nou, 2, i carrer Ciutadans, 4) i a Portbou (casa prop del túnel de Cervera, dues cases al passeig General Goded abans Morayta -d'aquestes la que tenia el número 1 va ser destruïda per una bomba l'any 1937 durant la Guerra Civil i avui en dia és l'hotel La Masia), tres cases més, magatzems i un edifici de cinc naus).

Agent de duanes i comissionista de professió va fundar junt amb el seu germà i d'altres socis l'agència de duanes Torroella & Callís, amb seu a Portbou -prop de l'estació- i amb sucursals a Cervera i París. Després de la seva defunció, l'empresa la va continuar el seu gendre Joan Soler, mullerat amb la seva filla gran Adela, que tenia el càrrec de gerent. L'agència de duanes sempre va estar a la mateixa ubicació tot i que aquesta va canviar de denominació, passeig de Morayta, s/n, i carrer Espartero, 11. L'empresa li va proporcionar una bona situació econòmica i social.

Anunci de l'agència de duanes Torroella & Callís al diari "Nova Vida", 19 d'abril de 1923.

Maçó com els seus pares va ser un dels impulsors de la lògia «Progreso Portbouense», que entre d'altres funcions mantenia una escola laica al poble de Portbou i formava part del triangle maçònic empordanès juntament amb les lògies de Cabanes i Figueres. Es té constància oral de l'existència de la lògia de Portbou des de l'any 1885² i testimoni documental des del 1893 quan es va procedir a inscriure'n el reglament interior al Registre d'Associacions de Girona per error, al confondre-la amb una societat regida per la Llei d'Associacions (circumstància que va fer que dos anys més tard, al 1895, el Governador Civil imposés una multa de

100 pessetes a cadascun dels membres de la junta per no haver complert amb l'article número 10 de la citada llei).

Sabem que ja des de 1892 existia a la comarca alt empordanesa un triangle maçònic que depenia de la lògia "Luz" de Figueres. Cal dir que els triangles maçònics mai arribaven a ser més de set membres³.

La maçoneria a Portbou s'instal·lava el 30 de gener de 1885 quan Manuel Becerra de la Gran Lògia Simbòlica del Gran Orient d'Espanya que amb el nom de "Progrés Portbouenc" va concedir poders a Francesc Xavier Bosch, per exercir les funcions del venerable mestre, a Josep Herrero, com a primer vigilant, i a Miquel López, de segon. També els va concedir autorització per a reunir-se quan legalment fos necessari, per a conferir els tres graus simbòlics, admetre nous membres i executar cada un dels actes usuals.

La lògia de Portbou⁴ va ser una dels més importants de la comarca, superant a la de Figueres quant al nombre de socis, i va exercir força influència en diferents poblacions dels voltants. En l'informe anual del 1889, s'enumeren els esdeveniments relacionats amb l'establiment a Portbou, destacant que va afavorir l'expulsió dels jesuïtes i l'acolliment d'una escola laica, on un mestre va donar lliçons a vint estudiants de pares desfavorits, que es mantenia una casa de socors pels germans necessitats, tot gratuïtament, així com l'haver guanyat les eleccions municipals i finalment que l'equip de govern de l'Ajuntament estava compost principalment de maçons amb l'Alcalde Josep Herrero.

Els registres corresponents als anys 1893-94 indiquen que "es van lliurar 136 pessetes en ajudes i en l'elecció de Rafael Torroella per l'Ajuntament, així com una oportunitat per demostrar als no iniciats que els maçons són sempre els amants de la llibertat de pensament, tant en el poble de Portbou com a Llançà, Colera i d'altres on s'hi han celebrat funerals civils, casaments i naixements amb exclusió del clergat".

El reglament intern de la Lògia de Portbou va ser aprovat l'1 de maig de 1891. Els cinc blocs que comprenien els membres del "Progrés Portbouenc", van mostrar efectivament l'evolució i l'interès aconseguit per la Lògia en aquesta població fronterera. El 1888 hi havien 53 germans; el 1897 n'eren 72, el 1892, 25; el 1896, 22; i el 1897, només 14. Entre els anys 1891 i 1892 es va detectar un clar descens atribuït al declivi generalitzat de la maçoneria a causa de la particular crisi que afectava a cada Lògia. En el cas de Portbou, se'n culpen les divisions internes i els conflictes entre socis.

Un dels primers venerables mestres de la lògia «Progreso Portbouense» va ser en Martí Inglés; més tard, quan responia a la denominació «Logia Progreso» va ser Enric Chenot. Ambdós eren agents de duanes de professió; a la dècada dels 50-60 va passar a ser el Capítol Morayta amb Jaume Font al capdavant. Després de la I Guerra Mundial la Francomaçoneria va ser declarada il·legal, sent prohibida a Espanya el 1940.

Tornant a Rafael Torroella, d'ideals forts i filantrop per convicció, n'és clar exemple el fet que durant la seva

primera legislatura com a alcalde de Portbou va fer que l'Ajuntament donés aliments i espais on refugiar-se de les inclemències del temps i de la nit als veïns més desafavorits.

La seva carrera política dins l'àmbit municipal va fer que fos alcalde de Portbou al llarg de vint anys de forma intermitent, càrrec que va alternar amb el seu germà Josep. En concret, fou alcalde al llarg dels períodes 1894-1901, 1904, 1909-1911, 1918-1920 i 1924-1925. President del «Centro Republicano Portbouense», més tard va passar a formar part del Partit Radical Republicà que van fundar Ruiz Zorrilla i

Signatura de Rafel Torroella com alcalde de Portbou, Llibre d'actes del Ple de l'Ajuntament de Portbou, 1894.

Alejandro Lerroux el 1908.

Es va presentar a les eleccions de diputats provincials els anys 1907 i 1917 però resultà vençut en ambdues ocasions; a la primera va quedar en sisena posició dels vuit candidats existents, i a la segona va quedar segon en nombre de vots al municipi de Portbou per sota de Martí Inglés Folch. Finalment, a les eleccions de diputats provincials celebrades el 12 de juny de 1921, i després d'un plet contra Baldiri Rahola i Llorens, va resultar proclamat quart diputat pel districte de Figueres a la Diputació de Girona, càrrec que va ocupar durant un curt espai de temps (1 d'agost de 1923 – gener de 1924).

Les eleccions de diputats provincials del juny de 1921 van ser un punt d'inflexió en la carrera política de Rafael Torroella Cardoner. En un primer moment, de les quatre places a diputats pel districte de Figueres ell va quedar en cinquena posició, per darrere de l'advocat rosinc Baldiri Rahola i Llorens. Pels resultats obtinguts a dites eleccions va presentar un recurs contra Rahola i Llorens. Al Butlletí Oficial de la Província de Girona (BOP) s'atribueixen a Baldiri Rahola un total de 3198 vots o 3.440 al llistat Sabater -inclòs al llibre de MC d'A. Balcells, 1996-, mentre que a Rafael Torroella se li computen un total de 3.246 vots segons el BOP -al recompte es diu que manquen els escrutinis de Navata, Riumors, Ordis i Vilanova de la Muga, mentre en el moment del recompte final, es diu que manquen els escrutinis dels pobles de Riumors, Llançà, Pont de Molins i una altra població de lectura difícil. L'escrutini final que es va remetre a la Junta Provincial del Cens Electoral atorgava un vot més al candidat Rahola enfront de Torroella, fet que el va proclamar guanyador de la quarta plaça.

Transcripció de l'acta de votació i escrutini realitzada a la secció única del districte 3r de Figueres, certificada

pel notari Salvador Dalí i Cusí:

“En Figueras a doce de Junio de mil novecientos ventiuño, siendo las ocho de la mañana y hállandose constituida en el local de Calle Colón N° 15, designado previamente por la Junta Municipal del Censo electoral, la Mesa de esta Sección compuesta de don José Aguilar Ristel, Presidente, conforme al artículo 35 de la vigente Ley electoral de 8 de Agosto de 1907, y de los Sres. Adjuntos Don Juan Alcalde Gasparo y José Pallarés Terrés, y de los Interventores Don Ventura Capdevila Costa, José Ma. Colls Quera declaró el señor Presidente abierta la votación para diputados. = Inmediatamente se dio principio al acto, observando la forma y requisitos prevenidos por los artículos 41 y 42 de la citada ley. = A las cuatro de la tarde en punto el señor Presidente, con arreglo a la dispuesto en el artículo cuarenta y tres de la propia ley Electoral, anunció en alta voz que se iba a cerrar la votación, no permitiendo entrar a nadie más en el local, después de hechas las preguntas y advertencias prevenidas en dicho artículo, votaron los individuos de las mesa, y se firmaron por los adjuntos y interventores las listas numeradas de votantes al margen de todos sus pliegos y a continuación del último nombre en ellas escrito. = Enseguida el señor Presidente declaró cerrada la votación y permitida de nuevo la entrada en el local, se procedió al escrutinio en la forma prescrita por el artículo 44 de la repetida Ley, sin tener en cuenta más que los nombres escritos en cada papeleta que permite el artículo 21. = Terminado este acto, resultando ser el mismo el número de las papeletas leídas y el de los electores que han tomado parte en la votación, EL SEÑOR PRESIDENTE ANUNCIÓ EN VOZ ALTA EL RESULTADO DEL ESCRUTINIO QUE APARECIÓ SER EL SIGUIENTE: =

Electores de esta sección según las listas certificadas remitidas por la Junta provincial del Censo: 434

Electores que han votado según las listas numeradas llevadas por la mesa: 154

Candidatos que han obtenido votos y número de los obtenidos por cada uno por orden de mayor a menor:

- Don Ramon Noguer Comet: 99
- Don Paulino Geli Maimi: 92
- Don Baudilio Rahola Llorens: 91
- Don Rafael Torroella Cardoner: 51
- Don José Ferrán Galter: 41
- Votos en blanco: 4

Inmediatamente conforme el apartado último del art. 44 de la propia ley, fueron quemadas a presencia de los concurrentes las papeletas extraídas de la urna, excepto aquellas a las que se negó validez o que fueron objeto de alguna reclamación, las cuales en número de ----- se rubricaron por los adjuntos e interventores quedando reservadas para unir los originales a esta. = En cumplimiento de lo prevenido en el Art. 46 de la repetida ley

Electoral, se consiguió que NO HUBO PROTESTA NI RECLAMACIÓN SOBRE LA VOTACIÓN NI EL ESCRUTINIO. = Y en cumplimiento de los dispuesto en el art. 46 citado, firmamos todos los individuos de la mesa, la presente acta, en fé de cuanto en ella queda consignado. = El Presidente, - J. Aguilar, = Los Adjuntos, - Juan Alcalde. - José Pallarés. = Los Interventores, - José Ma. Colls. - V. Capdevila”.

Quatre dies més tard, el 16 de juny, es va reunir la Junta Provincial del Cens Electoral per procedir el recompte de vots, proclamant com a diputats pel districte de Figueres els senyors Josep Ferran i Galter, Paulí Geli i Maymí, Ramon Noguer i Comet i Baldiri Rahola i Llorens, moment en què es feren diverses reclamacions sobre el resultat final. Pocs dies més tard, el 30 de juny, Rafel Torroella va presentar a la Diputació de Girona una instància en què afirma, fonamentant-se amb la Llei de 19 de juny de 1921, que l'escrutini de les eleccions és erroni.

Segons un article escrit al diari “L'ideal”, de data 25 de juny de 1921, es fan notar diverses irregularitats a les eleccions celebrades: l'acta d'escrutini celebrada a l'Audiència de Girona va ser presidida pel vice-president de la Junta Provincial del Cens Electoral, Sr. Joaquim d'Espona (president accidental fins que prengué possessió del càrrec el president electe), es va fer constar que aquest era oncle del candidat Baldiri Rahola i Llorens. El resultat final de l'escrutini va ser la proclamació de Baldiri Rahola per un vot de diferència amb Rafel Torroella; no obstant això les certificacions dels 63 municipis de l'Alt Empordà havien fet suposar que el vencedor seria el Sr. Torroella. A causa de les incongruències amb els escrutinis de diferents poblacions com Riumors o l'intent de falsificació a Pont de Molins sempre resultant afavorit el Sr. Baldiri Rahola, una comitiva presidida pel Sr. Moragas (Moragues) i acompanyada pel notari Ramon Vandellós per tal que aixequés acta notarial, es va adreçar a l'Oficina del Cens Electoral del Jutjat Municipal de Figueres per consultar la documentació referent a les eleccions; en tots els documents i actes consultats es va comprovar que el nombre total de vots a Rafel Torroella era de 55 - inclòs el BOP-, però a la còpia de l'acta enviada a la Junta Provincial del Cens el resultat va canviar a 51 vots, error que es va suposar s'havia comés per la rapidesa a l'hora d'escriure el traç del segon cinc. Per tot això, es va sol·licitar la presència a les oficines de tots els sotasignants dels documents, hi anaren tots amb excepció del Sr. Josep M. Colls; al mostrar-los l'error comés van signar una declaració del seu error a l'acta notarial. Finalment, l'acta notarial es va remetre a la Comissió Provincial d'Actes.

Quan la Diputació de Girona encara no estava plenament constituïda el 2 d'agost de 1921, es va tractar la reclamació presentada per Rafel Torroella Cardoner contra el resultat de les eleccions de diputats provincials que proclamaven a Baldiri Rahola Llorens guanyador de l'última de les quatre places de diputats disponibles pel districte de Figueres. No obstant això, en aquell moment encara no s'havia exhaurit el termini legal establert (de 15 dies) per tal que els candidats

guanyadors presentessin les seves credencials al Registre de la Diputació de Girona; això sumat al fet que la Diputació encara no estava plenament constituïda i exercia les funcions la Comissió Permanent d'Actes es va abstenir de fer cap dictamen sobre l'assumpte.

En data 25 de novembre de 1921, en una sessió ordinària de la Diputació basant-se en el certificat expedit per la Secretaria de la Diputació en què s'informava que el Sr. Rahola Llorens no havia entregat la seva acta de diputat i, fonamentant-se amb els articles 45 i 51 de la Llei provincial es va decidir proclamar la quarta plaça de diputat pel districte de Figueres vacant.

El 14 de desembre del mateix any, Rafel Torroella Cardoner va sol·licitar a la Diputació de Girona que juntament amb el recurs per ell presentat es remetés a l'Audiència Territorial la documentació i els acords a què es refereix el recurs, demanant com a resolució que se'l declarés diputat de la institució.

En la sessió del 23 de febrer de 1923 es va tornar a discutir sobre l'assumpte Torroella-Rahola, des del *Ministerio de Governación* i segons una Reial ordre del Governador Civil se'ls demanava rapidesa en la resolució del recurs. Davant la incertesa dels diputats a l'hora d'arribar a un acord, la Comissió Central va presentar una declaració fonamentada en la Reial ordre de 8 d'octubre de 1921, la Reial ordre de 10 de gener de 1923 i els articles 45, 65 i 135 de la Llei provincial en què es sol·licitava dictamen als degans dels col·legis d'advocats de Barcelona i Girona per procedir correctament i legal sobre la declaració de vacant i si la Diputació podia desdir-se de l'acord pres.

Segons el Decret de 13 de gener de 1924, la Mancomunitat de Catalunya s'havia d'adaptar a les noves orientacions del govern central. Dies abans, els diputats de les diputacions catalanes van signar una declaració al Palau de la Generalitat en contra d'aquest, l'únic que va signar a favor va ser Rafel Torroella Cardoner⁵.

Rafel Torroella i Cardoner va morir el 12 de març de 1928 a l'edat de 70 anys, segons sembla fruit d'un atac de cor. El seu enterrament es pot dir que va ser multitudinari, ja que van desplaçar-se d'arreu de la comarca coneguts, companys, amics i personalitats d'àmbits diversos per oferir el seu últim adéu al batejat popularment com el pare dels pobres per la seva filantropia per tothom coneguda. Tal i com va deixar escrit en el seu testament i degut a què no professava cap religió, va voler ser enterrat al cementiri civil on va ser dut per un seguici enmig de nombroses mostres de dol. La seva vídua va morir una dècada més tard, el dia 11 de desembre de 1939 a Figueres, a l'edat de 80 anys. ■

Notes

1. Consulta en línia al web www.diputatsmancomunitat.cat
2. GUBERT MACIAS, Joan: *Portbou, segle XIX: inicis i engrandiment d'un poble*, PG Boniquet SA, Portbou, 1990.
3. Blog sobre la història de la comarca de l'Alt Empordà i de Cabanes, en concret, d'Antònia Gimbernat: <https://cabanesemporda.com>
4. CLARÀ, Josep: *Els fills de la llum. Els francmaçons de les comarques gironines (1811-1987)*, volum 2 de la sèrie *El Corral del Vent*, C. Valles, Figueres, 1988.
5. MELÉNDEZ SOLÀ, Pelayo: *España y Cataluña 1892-1939*, Barcelona, 1946.

LA SANTA ALIANÇA DEL

SEGLE XXI

Josep M. Loste i Romero

En aquests moments la temperatura política continua molt elevada. Estem arribant a un punt d'ebullició, en què només hi ha dues opcions possibles: república o barbàrie. Només tenim dues possibilitats: democràcia normal, a l'estil europeu de debò o autoritarisme dretà totalment irracional i manipulador. Cal tenir molt present que l'article 155 de la CE -un article de la Carta Magna que, per cert, no està desenvolupat- no és més que una excusa del govern espanyol per seguir "fent la vida impossible" al catalans que volem viure en llibertat i benestar social, amb totes les seves derivades, talment com al Regne Unit, a Bèlgica a Suïssa o a Alemanya. Més que mai continuem en la línia de Turquia.

Ara i aquí és execrable que, definitivament, la divisió de poders a l'Estat espanyol s'hagi evaporat.

És incompreensible als ulls de les democràcies avançades europees malgrat que la Comissió Europea continuï beneint un govern, i una superestructura política i social, amb uns comportaments polítics marcadament autoritaris i pocs europeus. Lògicament, la Comissió Europea continua exercint un paper de política reaccionària i antisocial a l'estil, en la línia que exercia la Santa Aliança.

És vergonyós que l'Europa oficial, burocràtica i antisocial -i sobretot molt dretana i ultraconservadora- encapçalada pel Partit Popular Europeu en una decadència total molt confusa i atemorida, per la pujada constant d'uns populismes neofeixistes que no són més que una ultradreta pseudosocial amb uns "pelatges ideològics i polítics" molts diversos i divergents, però alhora molt demagògics, que saben fer la gara-gara al "lumpen" neoproletariat europeu sense cap mena de consciència social ni política.

En síntesi, és incompreensible -políticament i humanitària- que en un país de l'Europa occidental que forma part, des de l'any 1986, de la UE que encara existeixin exiliats i presoners polítics en presó preventiva.

En qualsevol país seriós de la UE això seria un escàndol, en què hauria de dimitir tot el govern. Ara cal República, en el sentit de govern equilibrat, democràtic i europeu, davant d'una autèntica barbàrie autoritària, en què la presó preventiva està essent utilitzada com una llançadora arma política i ideològica.

Si us plau -per dignitat- escolta Europa una vella nació europea, amb una llengua mil·lenària, on va existir un dels primers parlaments del món. ■

EN SABINA ÉS TAN DIFERENT D'EN MALUMA

Anna Loste i Romero

Avui mentre llegia l'entrevista que va fer, fa un any, a La Vanguardia la Guillermina Torres a la Laura Viñuela titulada "La música pop reproduce mensajes tanto o más machistas que el reggaeton" he connectat immediatament amb dues situacions personals. D'una banda, ha estat revelador i m'ha fet sentir una mica culpable analitzar algunes lletres d'en Sabina que he corejat tantes vegades amb orgull i adonar-me que estan plenes de missatges masclistes que només tenen en compte la mirada masculina de les relacions de parella. D'altra banda, m'ha vingut a la ment la imatge del meu fill adolescent fa uns mesos dient-me amb cara suplicant: mira mama escolta la lletra d'en Bad Bunny, ja veuràs com aquesta cançó de reggaeton no és masclista. És clar, li he dit tantes vegades que cal ser crític respecte els models d'home dominant... Sembla ser que els meus sermons sobre el patriarcat han tingut algun efecte en ell.

Podria dir que ha estat un cop a la meva pròpia identitat, ja que la música que escolto també contribueix a comunicar als altres com sóc. I fins fa ben poc no hauria pensat que al grup de consumidors de la música d'en Sabina ens poguessin catalogar com a "màxims representants del patriarcat". Si fins i tot Pablo Iglesias, un dels clars defensors polítics de la igualtat efectiva entre homes i dones ha reconegut ser-ne un fan incondicional! En canvi, tot i que m'agrada ballar reggaeton, potser no m'hagués identificat mai com a fidel seguidora d'aquest estil, tal vegada per aquesta etiqueta implícita de música masclista a la qual no vull que m'assocïïn.

Així doncs, utilitzant les paraules del doctor en sociologia Vicent Borràs, una determinada marca no defineix només al producte, sinó també a la gent que el consumeix. Aquest vincle entre el que consumim i el que som fa que les nostres eleccions no es limitin a satisfer unes determinades necessitats, sinó que ajudaren a construir la imatge que tenim sobre nosaltres mateixos i que volem mostrar als altres.

Això no només succeeix amb la música. Avui en dia no és gens fàcil escollir el cotxe que volem, el xampú que hem de fer servir o el mòbil que ens comprarem. El mercat és molt ampli i està molt diversificat i per tant haurem de triar aquella marca de producte que ens diu alguna cosa sobre nosaltres mateixos, és a dir ens fa sentir originals però alhora part del grup.

En aquest sentit sembla ser que en el nostre entorn les persones més joves són les que més escolten reggaeton, i així la música que consumeixen reforçaria la seva pertinença al grup d'iguals. De la mateixa manera, a les persones adultes ens és més fàcil titllar de masclista aquest tipus de música i atribuir el seu èxit a la falta de maduresa i sentit crític de les persones que l'escol-

ten. Ara bé, quan ens posen el mirall davant i ens n'adonem que en Maluma no és tan diferent d'en Sabina, això no només fa trontollar el nostre gust musical sinó una cosa més profunda que té a veure amb la construcció de la nostra identitat.

José Luis Lodoño Arias, Maluma, és cantant i compositor colombià de Reguetón i Trap

Un altre aspecte a tenir en compte és que la música reggaeton està relacionada majoritàriament amb unes pràctiques socials d'un determinat grup cultural. A més a més, prové de Panamà i Puerto Rico i per tant ens resulta més fàcil posar el focus de la crítica envers quelcom forani i menys occidentalitzat que no considerem tan arrelat a la nostra pròpia cultura.

Així doncs, sota la màscara de la defensa de la igualtat de gènere i el rebuig a la violència, la crítica a aquest estil musical té també a veure amb la classificació social del gust que prové de les classes socials mitges-altes. Tal com va defensar Bourdieu, les persones percebem el món segons uns determinats esquemes amb els quals li donem sentit en funció del nostre grup social. És a dir, la cultura forma part de nosaltres i no es pot transferir de manera directa, sinó que cal un temps per socialitzar-nos i així arribar a conèixer que s'espera de nosaltres i quines han de ser les nostres preferències de consum en base al grup social al que pertanyem o volem pertànyer.

Pels que encara a hores d'ara tenen dubtes i creuen que el reggaeton en si mateix promou el masclisme i cal incidir-hi directament prohibint algunes cançons, els proposaria que també posin en tela de judici els feminicidis presents en òperes tan famoses i adreçades a un públic refinat com *Carmen* o *Otello* i es preguntin si cal ajustar la programació d'aquesta primavera al Liceu.

En definitiva, com passa amb la resta de bens de consum, els nostres gustos musicals no són fruit d'una elecció purament individual, sinó que depenen d'una organització social a cavall entre la modernitat i la postmodernitat que remou la nostra escala de valors. És per això que ens resulta tan difícil decidir si ens ha de continuar agradant en Sabina o si després de tot, el reggaeton pot ser feminista. ■

LA MAÇONERIA A PORTBOU

Jorge Onetiu

La vila costanera de Portbou ha estat, per la seva importància històrica al segle XIX, amb l'arribada del ferrocarril i la duana per la seva posició geogràfica, la forta immigració i els trets culturals i econòmics, un gran focus maçònic.

Oficialment, la maçoneria es constitueix el 30 de gener de 1885, quan la *Gran Logia Simbòlica del Gran Oriente de España* autoritza la formació de la lògia (lloc de treball del conjunt dels francmaçons, també conegut com a taller o temple maçònic) i li atorga el títol distintiu de: *Progreso Portbouense n° 354*. Tot i que desconeixem el nombre exacte de maçons que l'integraven en els seus inicis, tenim constància que tres anys després, el nombre d'afiliats era de 53. Així mateix podem constatar que fou la vila amb el nombre més gran de maçons en tota la comarca alt empordanesa durant el període de 1885 fins al 1898, representant més del 45% de tots els membres afiliats a la fraternitat.

Posteriorment, el 1889 el taller maçònic de Portbou va canviar d'Orient, i va passar a formar part del *Gran Oriente Español*, on rebé el núm. 51. Tanmateix, ignorem quina fou la data exacta en què la lògia va ser acceptada en la societat maçònica, ja que no tenim cap document amb la seva sol·licitud d'ingressar-hi. El que sí que podem constatar són els forts vincles de la localitat amb un personatge curiós, en Miguel Morayta (historiador, periodista, polític republicà i francmaçó que va fundar el *Gran Oriente Español*), a qui fins i tot van dedicar-li un passeig. L'actual *Passeig de les Sardanes*, antany fou el *Paseo Morayta*.

Aviat, la importància de Portbou com a vila maçònica, va ser reconeguda amb la distinció de *Lògia Benemèrita de l'ordre*, el 1890, pel seu esforç en millorar la societat fent que aquesta fos més justa. Tal fou la seva importància que, fins i tot, altres triangles maçònics (organització maçònica que pels pocs membres que la formen no es pot constituir en una lògia) de la contrada alt empordanesa depenien de la lògia portbouenca. Però, hom deu està preguntant-se, quina fou la tasca dels maçons en la vila? Doncs, els francmaçons portbouencs van fer un ingent treball per millorar les

condicions dels seus habitants. Entre les seves accions podem destacar: la recaptació de diners en les diferents tingudes organitzades amb la finalitat de destinar-los a la beneficència, la repartició de pa i carn a la gent necessitada de la vil·la, la baixada de preus als establiments alimentaris que portaven els germans de la lògia amb l'objectiu que els bens de primera necessi-

tat estiguessin més a l'abast de les persones, o la programació de festes, entre d'altres. Així mateix, també és cert que recorrien a la política com a mitjà per governar el municipi i així poder realitzar actes socials de major transcendència per a la ciutadania. Un exemple de càrrec polític important a la localitat és Josep Hertero i Carreto que fou batlle des de l'1 de gener de 1890 fins al 30 de juny del 1891.

Però, aquest és un dels molts exemples de francmaçons importants a la localitat, només cal anar al cementiri i podrem observar la immensa quantitat de simbologia maçònica als nínxols i, així, poder recordar la seva tasca desconeguda per a molts. ■

SANTA MARIA DE PORTBOU

Marga Planàs

"Con el favor de Dios, pude edificar y erigir en honra y gloria de la Santísima Virgen, bajo la advocación de su Inmaculada Concepción obra hecha en agradecimiento de los favores que sobre mí y mi familia, generoso ha prodigado el cielo, así como para atraer hacía mi alma y la de todos los míos la misericordia de Dios"

Claudio Planàs Armet, explicava així en el seu testament els motius que el van portar a construir aquesta preciosa església.

Va tenir molts motius d'agraïment, però el principal fou la curació d'una greu malaltia de la seva dona Maria. Per al projecte del temple es va posar en contacte amb Joan Martorell (Gaudí n'era alumne i hi va treballar en diverses ocasions com a delineant), que va construir una església de tall neogòtic. La construcció té una superfície de mil dos-cents metres quadrats més o menys amb tots els seus annexos (sagristia amb la casa del capellà, la del guarda) i accessoris.

Sobre l'arc central de l'ingrés hi ha una imatge de la verge sota un dosseret molt elaborat i als seus peus, de genolls davant seu, un àngel a cada costat.

En perfecta simetria sobre els arcs laterals més amunt de la verge i sota de la rosassa, dos medallons en baix relleu del sol i la lluna en qualitat de representació simplificada de la volta celeste.

En art aquests símbols d'origen pagà preexistents foren reelaborats, al segle VI, en dibuixos sobre els braços de les crucifixions. Tenen diverses significacions segons dels casos.

Pot representar la volta celeste que cobreix la casa del senyor (així jo la veig); la doble naturalesa divina i humana de Crist; o també, la interpretació segons la qual el Vell Testament és a la lluna el que el Nou Testament és al sol.

També trobem immediatament sota dels àngels entre carcanyols del pòrtic, les escultures de Santiago, patró d'Espanya, amb Sant Jordi, que ho és de Catalunya.

A dalt una grandíssima rosassa. El campanar de planta octogonal separat de l'església i col·locat, tot just al darrera de l'absida englobat en els locals de sagristia i casa del ecònom.

Originàriament l'interior era ricament decorat, en el mateix estil del temple, pels artesans neogòtics i artistes més importants de Catalunya.

Rafael Atché feu la imatge de la Verge, al darrere de l'altar. El mateix escultor que feu l'estàtua de Cistòfor Colom del monument a Barcelona que es troba en el punt d'unió de les Rambles i el passeig de Colom.

L'altar de marbre amb incrustacions en metall és responsabilitat dels germans Ventura, marbristes de Barcelona, coneguts sobretot per treballar especialment en

obres funeràries, encara que també van executar treballs meravellosos, seguint els dissenys de Gaudí per al Palau Güell.

Es vitralls es deuen a la fàbrica dels Amic de Barcelona. Un taller, que podia presumir de gairebé tres segles de tradició en la construcció i reparació de les vidrieries. Des de 1701 a 1981 i que era l'empresa més important del neogòtic català.

La necessitat de l'església en aquest lloc derivava principalment, del fet que no hi havia una altra. Portbou, era un poblet de pescadors, però l'arribada de la línia ferroviària internacional Barcelona-França el gener del 1878 de mans del meu besavi Claudio Planàs Armet havia fet créixer població i la seva importància. Allà es paraven els trens tan per passar la duana (s'hi trobava la frontera), com per al transbord de passatgers.

A la gran esplanada que va fer construir per a l'estació, en fa aixecar l'església que es troba, així, arran les vies del tren.

Una empresa com la que va dur a terme, no fou només impressionant pel seu cost, també implicava un gran esforç financer pel seu manteniment.

Fou per això que la seva gran capacitat organitzativa el va fer construir un bloc de cases (conegudes avui com les cases dels ferroviaris) que llogades al personal dels ferrocarrils, asseguraven la liquiditat necessària per a les despeses de l'Església.

Durant la guerra civil, fou devastada i robat tot el que contenia l'interior; les escultures exteriors, decapitades.

Acabada la guerra va començar un període on la mitra de Girona, demanava amb insistència la donació del temple amb diverses justificacions entre els quals destacava, a més a més de "fer veure la represa d'Espanya a l'estranger", l'haver decidit de fer-ne'n parròquia del poble.

L'església amb les cases dels ferroviaris, formaven part d'un bloc de l'herència del besavi Claudio Planàs Armet als néts. El meu avi, Claudio Planàs Sarrato, en posseïa només l'usdefruit. La propietat era dels fills.

Al final el 6 de Juny de 1952 el meu oncle, José Maria Planàs Fernández feu la cessió prèvia de les parts del meu pare, Francesc i els seus germans Claudio i Rosarito, més la cessió de l'usdefruit del meu avi Claudio fa donació per a "ús exclusiu de culte catòlic" a la mitra de Girona.

Tot això, per la presió exercitada pel meu avi i que el meu oncle fa constar a l'acta de donació. Sense aquesta presió, mai haguessin donat res.

“Don José María Planás Fernández cede gratuitamente, haciendo constar en la escritura que lo hace por atender a los deseos reiteradamente manifestados de su Señor Padre Don Claudio, al excelentísimo y reverendísimo Señor Obispo en representación de la Mitra de Gerona,

con destino exclusivamente al culto católico las fincas siguientes...”

La mitra havia ofert diverses coses a canvi de la donació, però després d'obtinguda la propietat, es van desdir de les promeses i ni tan sols la placa a l'església amb la seva història va mantenir. ■

ELS CATALANS, EUROPA I LA TRAICIÓ

Josep M Loste i Romero

Ja seria hora que Jean Claude Juncker dimitís com a President de la Comissió Europea. Ja n'hi ha prou de traïr els principis bàsics de la idea d'Europa com a espai de pau, democràcia solidaritat, justícia social i respecte a la diversitat dels pobles. Aquest personatge tan nefast per a Catalunya, Europa i la democràcia ha contribuït molt al augment del populisme xenòfob i l'euroescepticisme d'extrema dreta, des de l'Atlàntic als Urals. Jean Claude Juncker és un dels màxims responsables que a Europa, a la UE no avanci la idea democràtica de l'Europa dels pobles i del respecte al dret a

l'autodeterminació dels pobles, de les nacions històriques sense estat del vell continent: com la nostra nació catalana. Juncker s'ha encarregat d'aturar la necessària reestructuració i descolonització interna del territori de la UE, en contra de la idea bàsica dels precursors de les institucions europees, després de la Segona Guerra Mundial, en el sentit del que havia de ser l'Europa “pulcra” dels ciutadans, per damunt de l'Europa burocràtica i insensible (socialment parlant) dels Estats, a voltes molt decadents, autoritaris i neoimperialistes. ■

DOCUMENTS HISTÒRICS

L'ESPIA REPUBLICÀ DE PORTBOU

Clemente Cerdeira (primer per l'esquerra), nascut a Portbou l'any 1887, fou espia de la II República, maçó, diplomàtic, intèrpret i traductor d'àrab. També fou col·lega ideològic i d'exili de Gregorio Marañón, interlocutor a les muntanyes del Rif i actor principal en el Marroc del protectorat espanyol. Amb tot aquest currículum fou també l'artífex d'un cop fallit contra el general Francisco Franco que en cas d'haver-se produït hauria canviat la història. Cerdeira va deixar diversos escrits explicant els secrets per poder atacar Franco. Aquests, lògicament, foren confiscats i eliminats pels revoltats.

Perseguit per Franco, exercí diverses feines a Rabat, Argel, Madrid, Tànger, París, Newcastle, Liverpool. Finalment mor a Niça l'any 1942. ■

LENGUA

NAUFRAGIS

Cari Oriol Serres

Per què serà que contemplar el mar mai no cansa? És pel seu poder encisador. Aigües tranquil·les i calmoses o temibles tempestes. Delectança o basarda. La natura ens dóna poques coses capaces de provocar por i plaer alhora. El mar n'és una. Des d'un mirador els ulls albiren la immensitat d'un mar esquitxat de vaixells. Els mariners són gent intrèpida i agosarada, no debades descendeixen d'aquell viatger i aventurer per excel·lència que fou Ulisses, home d'esperit desafiador, que solcà les amenaçadores aigües de la Mar de la Mediterrània.

L'escriptor -i notable mariner-, Joseph Conrad, en un dels seus llibres *El mirall del mar* exposà tota una filosofia de la vida del mariner i la seva lluita continuada amb un element infinitament superior: el mar pot esdevenir una divinitat, ja que té quelcom de sobrenatural. Estimar una cosa tan superior com el mar satisfà, però com a tal també s'ha de respectar. Però des de temps molt antics, hem après que la supèrbia humana no té límits. I aquesta història comença amb aquell avantpassat, que sobre un tros de llenya informe i ajudant-se amb una branca corbada com a rem, va realitzar la primera excursió costanera. S'inicià la lluita de l'home i el mar, igual que els titans desafiaren els déus. Els naufragis són conseqüència d'aquesta lluita.

Aquesta paraula ens ve del llatí *naufragium*, formada per la sincopa *navis* (nau, vaixell) més l'arrel *frag*, del verb *frangere* (trencar). El naufragi fóra el resultat de la ira d'un déu marí vers un home agosarat, que li ha perdut el respecte i no l'acata.

Aquestes aigües del Mare nostrum contenen encara restes de vaixells naufragats, que en el seu dia un mar furibund estavellà contra les costes. El nostre litoral de l'Alt Empordà sempre ha estat molt navegat i els testimonis de naufragis són abundants. Josep Pla, p.ex., arriba a documentar-nos quin tipus de vent havia provocat un desastre natural concret. El fons marí està poblat de restes de vaixells que són el resultat del repte de l'home nodrit d'orgull que no escolta el mal temps, un mar enfurismat, els temporals de tramuntana... Existeix tota una cartografia marina de despulles.

Tenim molts estudis sobre els nostres naufragis, com ara el d'Enric Trilla Morató: *Naufragis a la mar de l'Alt Empordà* o bé un article, molt ben detallat, de Carme Vila (*Diari de Girona* 24-09-2014) de la zona de l'Escala, Cap Norfeu i Illes Mèdes. Aquest fons marí ha estat objecte també d'excavacions arqueològiques amb anàlisis i estudis químics i científics o bé simplement immersions per oci i gaudi del panorama.

A Portbou, sobretot en època estival, nombroses i interessants exposicions llueixen a les sales culturals. D'aquestes, una em va colpir de manera especial. Es tractava d'una col·lecció de vaixells construïts per Jordi Morales. Artesania i mestria en estat pur. Els vaixells estaven batejats amb noms suggeridors i simbòlics, p.ex., *L'holandès errant*. El més impactant de tot fou saber que tots els materials emprats per aquelles construccions eren fonamentalment restes que el mar i les llevantades havien "escopit" a les platges. Un trosset de fusta trobada a les mans d'en Jordi Morales esdevenia una pala del timó, un bauprés, una àncora, uns obencs...

D'aquesta exposició trec una lliçó de caire esperançador. El que queda després d'una batalla són despulles abandonades, perquè han adquirit el caràcter d'insertibles. El fons del mar és el cementiri d'homes i vaixells naufragats. D'algunes restes de la lluita les roques i les platges en són un efímer dipòsit. Formen part del passat, que recorda la derrota. La majoria de les vegades reposen en l'oblit i el menyspreu.

L'única cosa que dóna sentit i vida a allò que ja és mort és la capacitat de transformació que té l'home. Walter Benjamin era des de petit un gran col·leccionista d'antiguitats, perquè li agradava creure que el passat si és transformat no mort; cobra una nova vida. I aquesta vida pot estar plena de bellesa. I això era el que vaig apreciar a l'exposició de Jordi Morales. Va crear bellesa de coses que la majoria de la gent consideraria deixalles i és rebutjaria.

Sortint de l'exposició vaig anar a veure el mar i li vaig somriure. El somris era una mica reptador. Estic segura que em va entendre. ■

 ASCENS

CONTE DE RECORDS IMAGINARIS

Emili Darner

A mig matí, el flamant Mercedes 130H, enviat per la Cancelleria i amb ordres molt precises del Cancellier, esperava davant de la majestuosa entrada de l'Hotel Adlon.

Tot un detall del Cancellier el enviar-nos un dels seus automòbils més moderns i confortables amb un xofer que hi fa conjunt, és clar que no és el Gran Mercedes 770, però aquest, segons diuen, és d'una exclusivitat inviolable. Va dir el Secretari al seu senyor, mentre baixaven per la escala principal de l'Hotel.

El Secretari sabia perfectament que Henry Oren hauria donat qualsevol cosa per estalviar-se aquesta entrevista. Només la petició, gairebé implorant-li, del seu amic el president Roosevelt l'havia fet claudicar. A contracor, amb molta desconfiança i no sense temors, en Henry Oren es dirigia acompanyat pel seu inesperable i insubstituïble Secretari cap a una incerta trobada. L'única cosa que l'esperonava, fins i tot el mig divertia, si és que es podia experimentar un sentiment com aquest en el context en què es trobava, era que potser ell seria l'únic jveu rebut a la Cancelleria i a qui el Cancellier no tindria més remei que donar la mà.

Aquest Hitler és un malparit, sorgit en el moment precís en un lloc que encara no s'ha refet dels estralls de la Gran Guerra. Un fanàtic manipulador que sap fer servir hàbilment la propaganda, transforma en fets indiscutibles mentides de l'alçada de l'Empire State. No s'aturarà fins que tota Europa li segueixi la corda. Havia deixat anar Henry Oren de bon matí només començar la reunió amb el Secretari per preparar l'entrevista.

El Secretari podia percebre en el seu senyor un estat controlat d'intranquil·litat que no recordava haver vist mai. Van repassar exhaustivament la gran quantitat d'informació de què disposaven. L'amoïnava d'allò més la situació que vivia aquella Alemanya totalment deprimida, i no deixava de donar voltes a l'ascens meteòric que havia experimentat el Cancellier Hitler d'ençà de les eleccions presidencials de 1932. A la segona volta, aquest austríac ultranacionalista, amb un discurs perfectament estructurat, ben après i que no parava de repetir, va quedar segon amb el 37% del suport, 13 milions de vots. No era pas poca cosa, i a més eren el doble de sufragis que el seu partit, el Partit Nacional Socialista dels Treballadors d'Alemanya (NSDAP), havia arreplegat a les eleccions parlamentaries de 1930.

L'actual President, el mariscal Paul von Hindenburg, va obtenir la majoria amb un 53% dels vots i el comunista Thälmann es va quedar amb prou feines amb un 10%. Hindenburg fou reelegit President, el que volia dir que encara controlava els fils.

En aquella Alemanya derrotada el President nomenava el Cancellier, podia dissoldre el Parlament i permetre que el Cancellier governés amb decrets d'emergència. De fet, des de 1930 el President Hindenburg havia recorregut a l'article 48 de la Constitució de 1919, permetent que el Cancellier governés sense aprovació del Parlament, ja que cap llista no havia aconseguit majoria parlamentaria. Aquesta inestabilitat política no preveia res de bo, semblava que només podien guanyar o els comunistes del KPD o Hitler amb la seva colla del NSDAP. A les antigues classes dirigents, l'oligarquia industrial i l'aristocràcia prussiana, els feia terror que el Partit Comunista acabés assolint cotes significatives de poder, qualsevol cosa que els frenés era sempre millor.

El 31 juliol de 1932 es van tornar a celebrar eleccions parlamentaries i el NSDAP, tot i assolir la major victòria electoral fins aleshores, amb 13,7 milions de vots, no va aconseguir la desitjada majoria absoluta que permetés al seu líder accedir a la Cancelleria per un camí planer. No hi va haver manera que Hindenburg l'anomenés Cancellier. Si que va aconseguir que el NSDAP es fes amb la presidència del Parlament. Tot plegat semblava un cul de sac, una roda que no s'aturava però que no avançava. La manca de la majoria absoluta del NSDAP i els dubtes que generava aquesta formació, feia que els altres partits els observessin amb cautela i fins i tot amb temor, tot i així els comunistes estaven controlats, i això ja anava bé als cercles del poder de sempre.

El novembre de 1932 de nou eleccions generals. El NSDAP va tornar a guanyar, 11,7 milions de vots, però aquesta vegada, un 33% dels vots, més lluny de la majoria absoluta, i 34 escons perduts. Els socialdemò-

res de res. Amb prou feines va durar dos mesos, a finals de gener de l'any següent Hindenburg el va destituir.

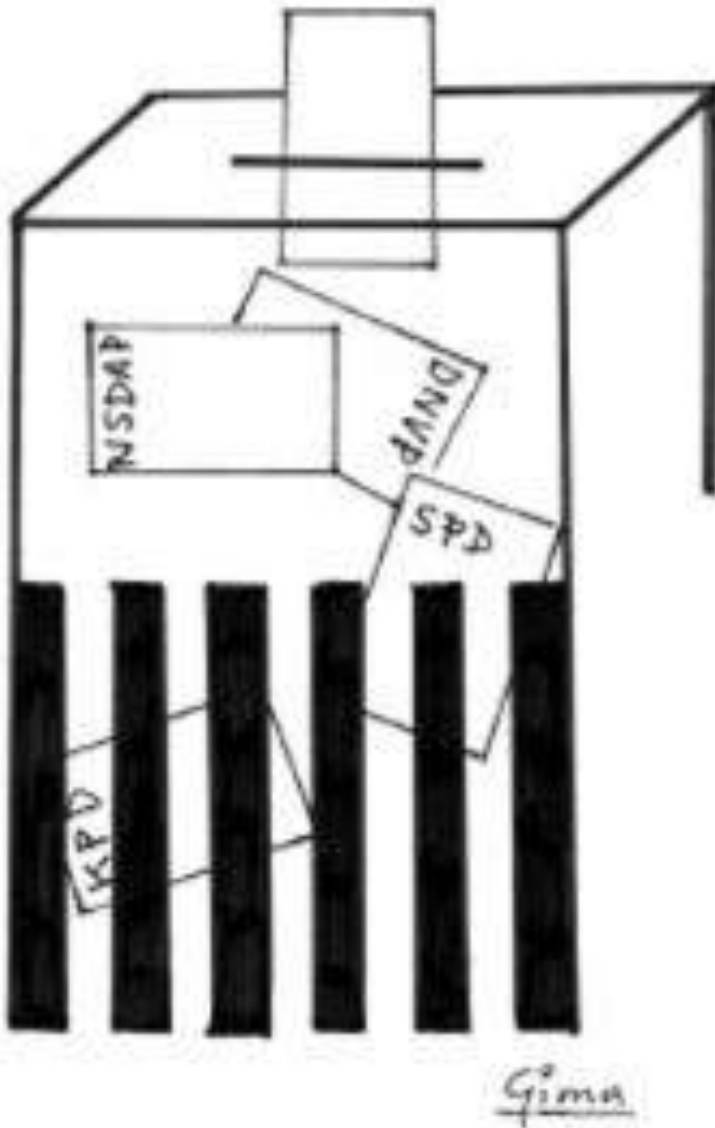
No hi va haver volta de full. El 30 de gener Hitler va ser anomenat Canceller després d'arribar a un acord amb von Papen, un altre aristòcrata prussià i catòlic que havia estat Canceller, i amb el líder del Partit Nacional del Poble de Alemanya (DNVP), una colla de nacionalistes. La influència que té aquest von Papen sobre el president Hindenburg va ser essencial pel nomenament – apuntà Henry Oren al seu Secretari- I a partir d'aquest punt tot va de baixada.

I això no ha estat de franc – replicà el Secretari - Von Papen, ha estat anomenat vicecanceller, confia en mantenir a Hitler controlat, o més aviat hi confiava. Als sectors conservadors, tot i que no se n'han fiat mai, ja els va bé Hitler. És una aposta que han fet, transitòria sí, però necessària, per restablir l'ordre parlamentari i social. No els acaben d'agradar les formes que fan servir els energúmens del NSDAP, però és el preu que han de pagar per recuperar el poder.

No van passar ni quatre dies del nomenament, i el febrer un decret va prohibir qualsevol manifestació pública del KPD, i la seva central de Berlín va ser ocupada per la policia. Els comunistes ha estat escombrats – comentà el Secretari - i els socialdemòcrates del SPD van poder fer el seu darrer míting el 7 de febrer. A Henry Oren no li agradaven els socialdemòcrates i encara menys els comunistes, de fet els posava tots al mateix sac, però res trobava pitjor que els que manipulaven la democràcia per assolir els seus objectius, aprofitant-se de les lleis i la justícia per aplicar la més cruel de les tiranies. Ja estava "escrit" que s'anirien convocant eleccions fins que Hitler i els seus ho controlessin tot – Digué amb més tristesa

que enuig, Henry Oren.

Després va venir allò de la creació d'un cos auxiliar de policia format per 50.000 fanàtics amb l'objectiu de perseguir i fustigar als opositors d'esquerres, agredint de forma ferotge a socialdemòcrates, comunistes i altres "enemics de l'estat" com ells els defineixen. Fins i tot amenacen contínuament de castigar els policies que no siguin prou contundents amb els "elements hostils". El 'Decret del President del Reich per a la Defensa del Poble i de l'Estat', va donar legalitat a tota la repressió. Només va faltar que culpessin a aquell desgraciat holandès, Marinus van der Lubbe es diu, d'haver cremat el Parlament, un anarquista i ex-comunista – digué Henry Oren després de donar un cop d'ull a uns quants retalls de diari que parlaven d'aquest atemptat. El govern parlava de documents trobats a la seu del Partit Comunista que proven una conspiració que començà amb l'atemptat

crates del SPD amb més de 7 milions de vots i els comunistes del KPD amb gairebé 6 milions, superaven conjuntament el NSDAP. Però aquests dos estaven molt allunyats, sinó enfrontats ideològicament, i res feia pensar que podien impedir que el NSDAP acabés per controlar les institucions. Hitler no podia aconseguir una majoria parlamentària davant la qual Hindenburg no tingués més remei que anomenar-lo Canceller. Per aquest motiu, el President, nomenà canceller a Kurt von Schleicher, un militar prussià d'una nissaga de militars. Un altre que porta el "von" entre nom i cognom -pensà en veu alta Henry Oren- els que no són aristòcrates de mena frissen per fer veure que ho són. Semblava que aquest von Schleicher es veia amb cor d'aglutinar una majoria parlamentària amb socialdemòcrates, democratacristians i una colla de diputats de l'ala esquerra del NSDAP, que confiava no farien costat a Hitler. Però

al Parlament. No n'han ensenyat mai cap, d'aquestes proves. Total, munició de primera per reprimir encara més els opositors. Més de quatre mil comunistes fa temps que estan detinguts i un nombre no especificat de socialdemòcrates i uns quants parlamentaris empresonats tot i estar aforats – complementà el Secretari.

Hitler ho ha tingut tot de cara per convocar unes eleccions i guanyar-les clarament: l'oposició reprimida i terroritzada, amagada, a la presó o a l'exili; tots els recursos de l'estat al seu favor; la premsa i la ràdio a la seva disposició; finançament de rics industrials als que deu haver promès de tot especialment que no deixaria ni un comunista pel carrer. Tot i així no va aconseguir la majoria absoluta a les eleccions del 5 de març. Una bestiesa de vots això sí, 17 milions, el 44%, però amb els nacionalistes del Partit Nacional del Poble Alemany (DNVP), que si fa no fa són de la mateixa corda, ja va fer prou per governar. Només li calia arribar al 66.6%, els dos terços, per promulgar una llei que li donés plens poders i acabés amb la democràcia parlamentària. Ara bé, com que els 81 diputats comunistes escollits eren exiliats o a la presó, vaja que al Parlament no hi són, a Hitler li calien menys escons per arribar als dos terços. Ho va acabar de polir arrestant amb acusacions d'allò més inversemblant als diputats socialdemòcrates que fes falta. Al final – digué en un to gairebé solemne Henry Oren -*el món recordarà molt de temps la data del 23 de març de 1933, en que es va presentar la 'Llei Habilitadora'*. Tots els diputats hi van votar a favor llevat dels 84 socialdemòcrates que quedaven dels 120 que havien estat escollits.

Henry Oren es preguntava que se n'havia fet de tots aquests valents incloent-hi els 81 diputats comunistes escollits que no van ni poder anar al Parlament. Li ha arribat que els socialdemòcrates que encara queden a Alemanya són dirigits des de Praga, mirant de reconstruir la seva infraestructura, són poc actius i tenen la

recomanació de no dut a terme accions que portin a pèrdues inútils.

Es preparava per anar a veure a un Dictador Constitucional, nomenat per un parlament escollit "democràticament" i d'acord amb totes les lleis vigents. Tot i així si l'havia votat tanta gent es que deuen estar disposats a renunciar a certes llibertats individuals per assolir ves a saber quin estat de benestar. Hitler i el seu NSDAP són un experiment nefast de la política, apareguts en el moment oportú, en el lloc oportú i amb el suport de polítics porucs o ineptes incapaçs d'arribar a acords raonables amb els seus adversaris. Hitler amb la poderosa maquinària de l'estat al seu servei i ben finançat per aquells que es pensaven que el farien anar cap on ells volguessin, ho ha tingut tot de cara. El que Henry Oren veia clar, era que Hitler se'ls havia escapat de les mans. No sabia massa bé que esperava el seu amic Roosevelt d'aquella trobada que tant s'havia preparat, però si alguna cosa tenia clar Henry Oren era que estats democràtics com França, el Regne Unit, i molt especialment els Estats Units, havien de posar en funcionament de seguida i amb rapidesa tot el seu aparell diplomàtic, sinó volien haver-se d'enfrontar a un fanàtic irracional i poderós al que seguia molta gent i que havia estat impulsat per aquells que es pensaven que el controlarien tard o d'hora.

El xofer circumspecte i hieràtic va fer petar el talons de les seves ben lluentes botes segons el més estricte protocol prussià i obrí la porta del Mercedes 130H perquè entressin primer en Henry Oren i tot seguit el Secretari, que donà unes indicacions en alemany al xofer. Aquest assentí amb una breu inclinació, donà la volta a l'automòbil per davant i s'instal·là al seient del conductor. Mentre es dirigien cap al 77 de la Wilhemstrasse, Henry Oren ja sabia el final d'aquella entrevista. ■

Rail sider
Mediterráneo

Terminal ADIF Mercaderies
17497 Portbou (Girona)
Telèfon (00-34) 972 390 404 Fax (00-34) 972 390 482

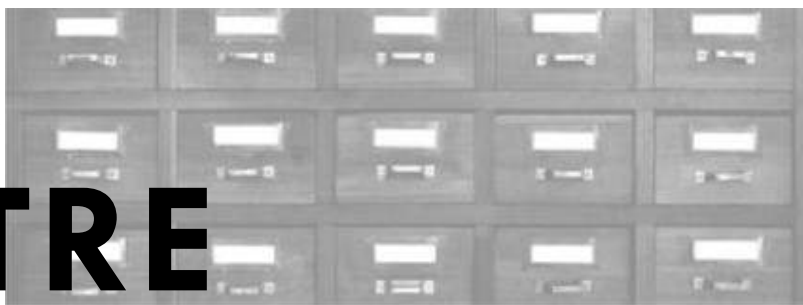
POESIA

*A*RA Agustí Calvo

ALAIX DE SASTRE

NOTA DE PREMSA DE LES ASSOCIACIONS DEFENSEM EL TREN DE L'EMPORDÀ I ASSOCIACIÓ D'USUARIS PERPINYÀ PORTBOU CERVERA

Des de les associacions Defensem el tren de l'Empordà i l'Associació d'usuaris Perpinyà Portbou Cervera, amb el suport de la PTP i la FNAULT de tot l'Estat francès hem de seguir bategant, lluitant cívicament, i reclamar un millor tren convencional transfronterer entre Montpeller, Narbona, Perpinyà, Cervera, Portbou i Figueres.

Considerem que és imprescindible que aquesta millora necessària de les interconnexions Portbou Cervera de la Marenda ha d'implicar complir les promeses i alhora prendre voluntat política perquè la millora del tren convencional transfronterer comporti la millora de la infraestructura ferroviària i de les seves estacions, especialment la de Portbou.

Per altra banda creiem que és necessari que els trens de la RG1 que passen per la costa del Maresme també arribin fins a Cervera de la Marenda i no morin a Portbou.

La millora de les interconnexions ferroviàries Portbou Cervera seria un revulsiu per a l'economia de proximitat, el turisme modern i el benestar dels ciutadans de la zona.

El tren convencional transfronterer és un element que pot servir per combatre la pobresa i mantenir la cohesió social.

En aquest sentit cal assenyalar també la pregunta parlamentària que va fer el senador d'ERC, Jordi Martí, sobre les interconnexions entre Portbou i Cervera de la Marenda al ministre de Fomento del Govern de l'Estat espanyol. La resposta del ministre ha estat esperançadora tot i que ja sabem que és molt fàcil, és molt senzill, que les paraules se les emporti el vent.

En aquesta adreça podeu veure el vídeo de la pregunta: <https://youtu.be/luVGEVDK2kM> ■

ABRIL 2018 TORNA EL DRAC CATALÀ. EL SUPERHEROI CREAT PER CARLES ROMAN

**PARTICIPEU A LA CAMPANYA DE VERKAMI PER AJUDAR A FINANÇAR AQUEST PROJECTE!
HI PODEU ACCEDIR A TRAVÉS DEL CODI QR O ANEU A [HTTP://VKM.IS/DRACCATALA](http://vkm.is/draccatala)**

MARXA DE LA RETIRADA. X EDICIÓ

Un any més, la desena edició, s'ha organitzat la Marxa de la Retirada.

Una seixantena de persones dels pobles de les contrades, van iniciar des de Portbou, el passat 25 de febrer, la Marxa en homenatge al centenars de milers de refugiats que van abandonar Catalunya a causa de la guerra civil de 1936-39, guanyada pel bàndol feixista. Una iniciativa que cal seguir fent per tal de recordar la barbàrie social, política i ideològica que es va portar a terme. ■

COMUNICAT DE PREMSA DE L'ASSOCIACIÓ DEFENSEM EL TREN DE L'EMPORDÀ

L'Associació Defensem el Tren de l'Empordà voldria posar de manifest que està, es posiciona totalment a favor de l'opinió expressada pels nostres aliats del Nord, la UTPP en relació amb la qüestió vital per al territori de l'Alt Empordà sobre les interconnexions ferroviàries Portbou-Cervera de la Marenda.

Davant de l'incompliment, o si més no del bloqueig, de la SNCF del compromís d'augmentar les interconnexions entre Cervera i Portbou. Per contra la Regió Occitània estaria d'acord en millorar aquestes interconnexions, l'Associació Defensem el Tren de l'Empordà es posiciona totalment en contra d'aquesta actitud tancada de la SNCF i demana, tant a les autoritats catalanes els –ajuntaments de la línia, el Consell Comarcal de l'Empordà i la Diputació de Girona– com a les autoritats estatals representades per RENFE i el Ministeri de Fomento, que iniciïn negociacions amb SNCF per tal de fer possible una millora de les interconnexions Portbou/Cervera de la Marenda.

Des de l'Associació Defensem el Tren de l'Empordà voldriem fer una crida als ajuntaments de la Línia R11 i el tram gironí de la RG1 –ajuntaments des de Portbou fins a Maçanet de la Selva (un total de 18, entre ells els d'importants ciutats com Figueres i Girona, o importants estacions d'enllaç com ara Llançà, Flassà, Caldes de Malavella i Maçanet de la Selva) així com els Consells Comarcals de l'Alt Empordà, el Baix Empordà, el Gironès i la Selva, i la Diputació de Girona, per tal que exerceixin una pressió política i territorial sobre els polítics de la Catalunya Nord, el Consell General dels Pirineus Orientals, la Regió Occitània, els Diputats de l'Estat francès del territori a l'Assemblea Nacional Francesa i els eurodiputats, tant del Sud com del Nord, per tal d'iniciar contactes per

una millora de les interconnexions ferroviàries Portbou-Cervera.

Des de l'Associació Defensem el Tren de l'Empordà considerem que no pot ser de cap de les maneres que dels dotze trens que arriben a Cervera des de Narbona i Avinyó (Provença), només cinc arribin a Portbou per enllaçar amb els trens de la RENFE. El que resulta més lamentable a hores d'ara és que el primer tren de la SNCF qu arriba a Portbou ho fa a les 11:43h. Es urgent que els trens de la SNCF al matí que arriben a Cervera a les 6:56 h, 8:23 h, 9:24 h i 10:23h, puguin fer uns quilometres més i arribar fins a Portbou. Per altra banda, també demanem que els quatre trens de la RGI que cada dia arriben a Portbou, almenys dos faguin el seu recorregut un quilometre més fins a Cervera de la Marenda i dels quatre trens MD diaris que arriben des de Barcelona fins a Portbou també allarguin el seu recorregut fins a Cervera.

Des de l'Associació Defensem el Tren de l'Empordà considerem que el “problema” de la manca d'interconnexions entre Portbou i Cervera, té una repercusió molt negativa en la R-11 i la RG1 en tota la demarcació de Girona i, fins i tot més enllà. Aquest és eminentment un problema de voluntat política de l'Estat espanyol i l'Estat Francès, de les operadores RENFE i SNCF, per la qual cosa exigim i demanem que comencin a posar fil a l'agulla per tal de millorar aquesta qüestió vital de la mobilitat ferroviària del territori l'alt-empordanès, gironí i català. La mobilitat ferroviària és bàsica no només per a la sostenibilitat i el medi ambient sinó, sobretot per la qüestió social i per l'equilibri territorial de les nostres contrades. ■

LA CONNEXIÓ PER TREN AMB LA CATALUNYA NORD ES VEURÀ AFECTADA PER 36 DIES DE VAGA ENTRE ABRIL I JUNY

Els sindicats francesos han convocat trenta-sis dies de vaga entre abril i juny per protestar per la reforma de l'estatut dels treballadors ferroviaris de la companyia SNCF. I els sindicats ho han concretat convocant dos dies d'aturades cada cinc dies.

El primer dia de vaga ha estat el dimarts 3 d'abril, i a partir d'aquí se succeiran tres mesos d'interrupcions en el servei fins al 28 de juny. Es preveu que l'afectació per l'aturada dels trens francesos traspassi les fronteres del país veí i, com ja ha passat anteriorment, repercuteixi en la connectivitat amb Figueres, Girona i Barcelona, per bé que també podria afectar la mobilitat dels trens internacionals. No seria el primer cop.

La Federació Nacional d'Associacions d'Usuaris de Transports (FNATUT) ha alertat de greus conseqüències pels usuaris dels trens, sobretot aquells més vulnerables com estudiants o treballadors precaris que depenen del tren.

En el cas de la Catalunya peninsular, com ja ha passat

anteriorment, es preveu que es vegi afectada la connexió amb França. En anteriors aturades els trens de la línia R11 no van circular fins a Cervera, sinó que van finalitzar el recorregut a Portbou, i els trens que sortien de Madrid, acabaven el recorregut a Figueres-Vilafant.

La companyia ferroviària té un deute que s'enfila per sobre dels 45.000 milions d'euros. La reforma estableix la supressió de l'estatut del treballador ferroviari pels nous treballadors de l'SNCF, que es regirien pel dret laboral de la resta de treballadors francesos. L'estatut dels ferroviaris els permet jubilar-se deu anys abans que la resta dels treballadors (entre els 50 i els 55 anys), a més de garantir un lloc de feina vitalici.

Pels sindicats, la reforma s'encamina cap a la privatització de la companyia i si la vaga s'arriba a produir, França viurà una de les aturades més inèdites del país. Els sindicats van anunciar la mobilització divendres passat per pressionar el govern de Macron. ■

PORCS SENGLARS A LA RAMBLA DE PORTBOU

En els darrers mesos, a Portbou, s'han pogut veure porcs senglars de nit, rondant per carrers i llocs cèntrics.

Segons opinió de la gent que els ha pogut veure, no tenen cap mena de por i es passegen, suposadament, per buscar qualsevol tipus de menjar.

Cal assenyalar que els porcs senglars no tenen un depredador natural dins l'escala biològica (en el seu temps podria haver estat el llop), i en aquest sentit, juntament amb una alta reproducció, sovintegen en els espais urbans.

L'Ajuntament de Portbou s'ha posat en contacte amb el Departament de Medi Ambient i els Agents Rurals de la Generalitat de Catalunya per tal de buscar una solució que disminueixi aquestes sorpreses per als vianants.

Fins al dia d'avui no s'ha produït cap incident destacable. ■

ANY DE TRAMUNTANA

El passat 20 de març la tramuntana arribà al poble de Portbou a 138 quilòmetres per hora (lluny del rècord d'altres anys).

De fet el poble ja està avesat a aquestes fortes ratxes de vent.

Així que hi hagueren pocs incidents; cal destacar però, pel seu impacte visual, l'arrencament de l'envà pluvial de l'edifici situat al Passeig de la Sardana número 3. Per sort l'incident no va causar cap dany personal.

Aquest passat hivern ha destacat per les tramuntanades, el fred i els llevants. El passat 1 de març vam poder gaudir d'un dels llevants més espectaculars dels últims anys. Malgrat tot ha faltat pluja: a plogut per sota la mitjana, encara que pel que fa a l'aigua potable el poble està sobradament preparat per passar èpoques normals de sequera. ■

Fotografies J. Gubert

INICIATIVES POPULARS A FAVOR DEL "PROCÉS"

Aquesta revista s'ha fet ressò de diverses iniciatives de la societat civil del municipi, per tal de normalitzar la situació del "procés" que es va engegar a Catalunya a partir del passat 1 d'octubre.

En aquest sentit ha pogut saber que la sala municipal on estan ubicats diferents associacions, s'hi va col·locar un rètol anomenant-la "Sala 1 d'octubre".

Així mateix hi va haver una altre iniciativa amb la col·locació del rètol "Municipi de la República Catalana" a ambdós costats de l'entrada per carretera, com també l'acció de lligar llaços grocs a diferents elements del mobiliari urbà.

Cap d'aquestes iniciatives van durar en el temps, i com ha pogut saber aquesta revista, totes van ser inutilitzades en menys de 24 hores.

Us deixem a continuació unes quantes fotografies, escollides de las xarxes socials, que evidencien aquestes accions. ■

VEUS QUE NO VEUS

El passat 8 de març es va celebrar el Dia Internacional de la Dona a Portbou.

A continuació us transcrivim la Declaració Institucional pel 8 de març de 2018: Veus que no veus. Per la visibilitat de les dones als mitjans de comunicació.

“El dret a la igualtat efectiva entre dones i homes és un dels drets humans que ha estat, sistemàticament, més vulnerat. Històricament, les dones han encapçalat moltes revolucions per a la millora dels drets humans i socials. Malgrat aquesta lluita constant, avui, en ple segle XXI, encara no hem aconseguit la igualtat efectiva.

Els moviments feministes de tot el món reclamen que cal alçar les veus i fer-se escoltar. Per això, s’han unit en una “Vaga de totes” que reivindica, un cop més, els drets humans, la igualtat efectiva de dones i homes en tots els àmbits, i el dret de les pròpies dones a decidir sobre tot allò que les afecta, incloent-hi el propi cos.

L’androcentrisme i el patriarcat són les principals causes de les desigualtats i de la violència masclista i és aquesta realitat la que hem de combatre.

A Catalunya volem enfortir les veus de les dones a tots els àmbits, tant en l’esfera pública com en la privada, atès que, massa sovint, les opinions de les dones són silenciades o situades en una posició inferior. Cal res-

veu autoritzada i pretesament més experta continua sent la masculina.

Com a Govern i com a societat hem de vetllar perquè els continguts dels mitjans de comunicació enforteixin les veus de les dones: difonent al màxim les seves aportacions, exigint una comunicació amb perspectiva de gènere, eliminant barreres per a l’accés a les TIC, convidant els mitjans a l’establiment de pautes d’autoregulació, elaborant guies de recomanacions de comunicació no sexista, promovent eines i bones pràctiques per garantir la presència paritària, tant a nivell de continguts com de professionals i d’equips directius, ajustant les col·laboracions i els ajuts d’acord amb allò que determina la Llei d’Igualtat efectiva de dones i homes, i oferint suport a les xarxes de periodistes i comunicadores que treballen per una comunicació respectuosa amb les dones.

El Govern de la Generalitat de Catalunya, mitjançant l’Institut Català de les Dones, vol implicar els mitjans de comunicació en la normalització i l’eliminació d’aquests imaginaris que reproduïxen dia a dia rols i estereotips sexistes. Per això, el Pla estratègic de polítiques de gènere del Govern comptarà amb un eix per a la visibilitat de les dones als mitjans de comunicació. Aquest

Pla promourà un avenç significatiu per que fa a la influència de les dones en l’àmbit públic, especialment als mitjans de comunicació. Per executar-lo caldrà la complicitat i implicació de tots els mitjans de comunicació per arribar a la paritat en

Fotografia presa a les escales de la Plaça Pompeu Fabra de Portbou

pectar les veus de les dones, no silenciar-les i ignorar-les. Volem que les veus de les dones siguin lliures, visibles arreu de la societat, en tots els sectors professionals, acadèmics, polítics i socials. Les veus de les dones són un valor del qual cap societat en pot prescindir.

Els mitjans de comunicació constitueixen una eina molt poderosa per al a transmissió de valors i imaginaris igualitaris, però, malauradament, també per a la perpetuació de les desigualtats entre dones i homes. Als mitjans de comunicació de Catalunya les opinions de les dones continuen sent poc visibles. Actualment, les dones només protagonitzen el 28% de les informacions, La

tots els programes d’opinió, amb una representació i difusió justa, equilibrada i positiva de les fites assolides per les dones en els diferents àmbits i disciplines socials.

L’escriptora nigeriana Chimamanda Ngozi ens recorda que ser feminista no és només una cosa de dones, que “tothom hauria de ser feminista”. Els mitjans de comunicació també. Volem i necessitem mitjans de comunicació feministes per poder construir una societat justa i igualitària per a totes les persones.

Reivindiquem aquest 8 de març les “Veus que no veus”.

LA CALÇOTADA DE PORTBOU

Un any més, el dia 1 d'abril, l'associació de joves AJP2 va organitzar la calçotada de Portbou, únic esdeveniment sociocultural d'aquests passats dies de Pasqua. Com sempre la seva dedicació ha donat el resultat esperat i l'èxit de la convocatòria ha sigut immillorable.

Esperem que aquesta, que podríem anomenar, tradició ja arrelada al nostre poble, segueixi aconseguint èxits de participació i esdevingui una cita anual gastronòmica i festiva.

Us deixem unes fotos de la jornada. Felicitats AJP2. ■

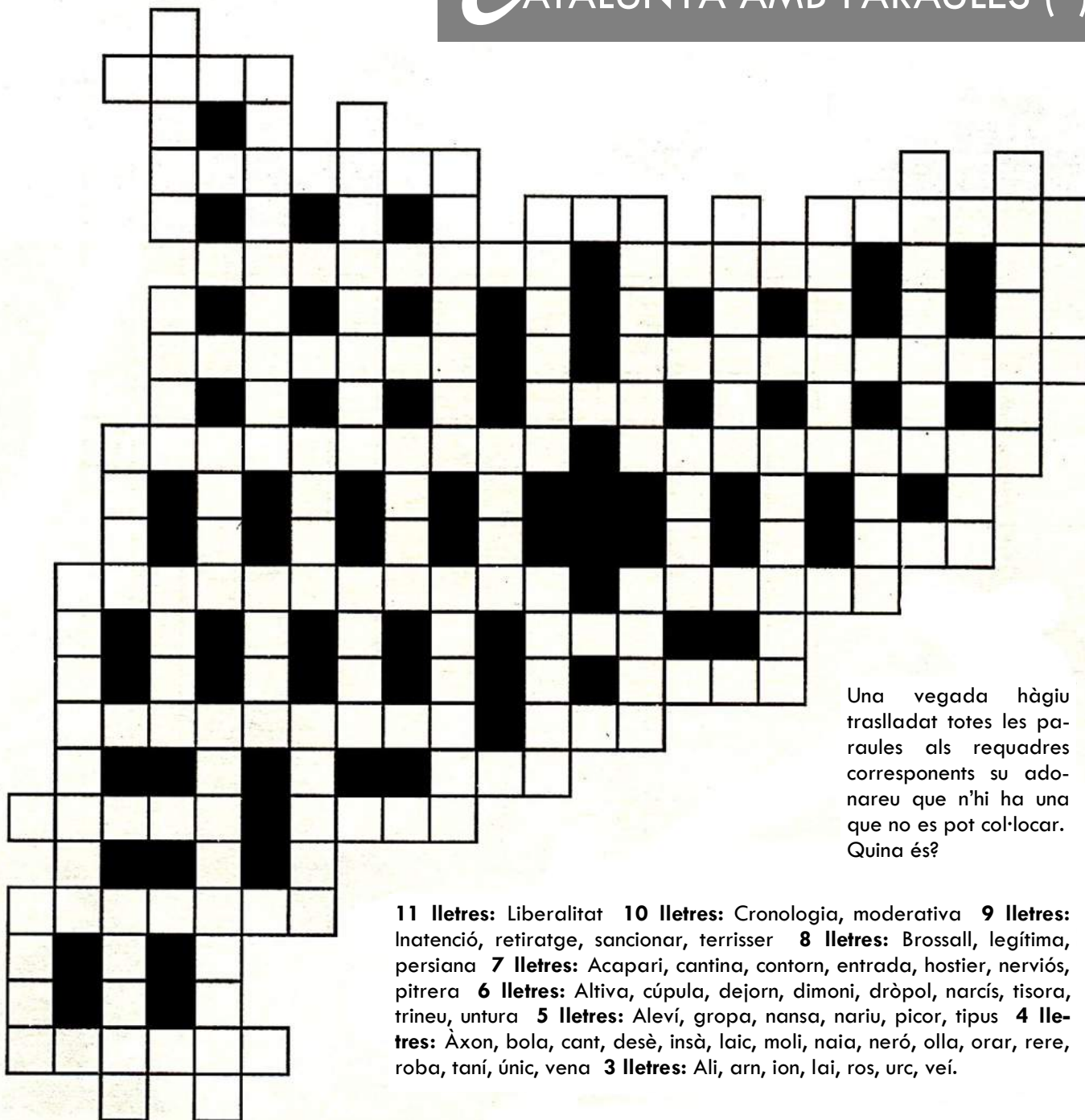
Fotografies J. Gubert

PASSATEMPS

CATALUNYA AMB PARAULES (*)

Una vegada hàgiu traslladat totes les paraules als requadres corresponents su adonareu que n'hi ha una que no es pot col·locar. Quina és?

11 lletres: Liberalitat **10 lletres:** Cronologia, moderativa **9 lletres:** Inatenció, retiratge, sancionar, terrisser **8 lletres:** Brossall, legítima, persiana **7 lletres:** Acapari, cantina, contorn, entrada, hostier, nerviós, pitrera **6 lletres:** Altiva, cúpula, dejorn, dimoni, dròpol, narcís, tisora, trineu, untura **5 lletres:** Aleví, gropa, nansa, nariu, picor, tipus **4 lletres:** Àxon, bola, cant, desè, insà, laic, moli, naia, neró, olla, orar, rere, roba, taní, únic, vena **3 lletres:** Ali, arn, ion, lai, ros, urc, veí.

(*) Passatemp extret i publicat amb permís de la revista "l'Oci – la diversitat en passatemp –"
 Podeu fer la subscripció trucant al tel. 609 63 51 90 o per carta a ASSOCIACIÓ CATALANA DE PASSATEMPS (A.C.A.P.,S.C.)
 Ctra. de Corts, 12 – 17834 Porqueres

Solució: Nerviós

INFORMACIÓ

Podeu enviar els vostres escrits a l'adreça Passeig de la Sardana 3, 2n. pis - 17497 Portbou, o bé al correu electrònic elfull@wanadoo.es, o al fax (00 34) 972 390 331, amb una llargada màxima de dos fulls DIN A4 a doble espai.

El Full sempre es reserva el dret de la publicació per raons temàtiques o d'extensió.

S'accepten pseudònims sempre i quan vagin acompanyats de nom i cognoms, núm. document d'identitat, adreça i telèfon de contacte.

El Full només respon de les seccions Editorial, Calaix de sastre, la Fotografia, Documents històrics i Records del passat. Els altres escrits i ninotalles són responsabilitat dels seus propis autors.

Llegeix i col·labora amb
El Full.
El teu mitjà cultural
d'expressió.

El Full s'imprimeix amb paper ecològic lliure de CFC

EL FULL

Publicació Catalana, Independent,
Cultural, Quadrimestral i Gratuïta.

EDITA:

Amics de Portbou

DOMICILI SOCIAL:

Avinguda de França 67
17497 Portbou - Catalunya

CONSELL EDITORIAL:

Josep M Loste i Romero, Maria Juandó i Llimona, Fèlix Balanzó i Guerendiain, Jordi Banyeres i Barril i Joan Gubert i Macias

MAQUETACIÓ i FORMAT:

Joan Gubert i Macias

Amb la col·laboració de

Ajuntament de Portbou

Diputació de Girona

SUMARI

NINOTALLA

2

EDITORIAL

Una república on la gent pugui enraonar

3

CARTES AL FULL

Els bombardejos de Portbou

5

L'injust eufemisme dels polítics presos

5

OPINIÓ

Kalàixnikov i altres herois

6

Rafael Torroella i Cardoner

8

La santa aliança del segle XXI

11

En Sabina és tan diferent d'en Maluma

12

La maçoneria a Portbou

13

Santa Maria de Portbou

14

Els catalans, Europa i la traïció

15

DOCUMENTS HISTÒRICS

L'espia republicà de Portbou

16

LLENGUA

Naufregis

17

L'ascens. Conte de records imaginaris

18

POESIA

Ara

21

CALAIX DE SASTRE

22

PASSATEMPS EL FULL

Catalunya amb paraules

29

SUMARI

30

RECORDS DEL PASSAT

31

NINOTALLA

32

RECORDS DEL PASSAT

Una fotografia de Meli, de principis de l'any 1960, on es pot observar la terrassa de la bolera. Estava situada davant de la platja al costat esquerre on buida la riera al mar i s'anunciava com a *Bar Bowling, Jeux de Boules*. Al cartell també posava "Grande terrasse prés la mer". Sens dubte un indret privilegiat per a fer un vermut. ■

Passeig de la Sardana 11, 17497 Portbou (Girona)
Telèfon/Fax (00-34) 972 390 712
portdeportbou@telefonica.net

CONSORCI PORT DE PORTBOU

MINOTALLA

Joan Martín Rubio

La vida moderna...

serveis editorials
disseny i comunicació gràfica
preimpressió i impressió
serveis de reproducció digital

m gràfiques montserrat

l'orientem

T. 972 500 344
www.grafiquesmontserrat.com